

Rasespesifikk avlsstrategi (RAS) for **RIESENSCHNAUZER**

Versjon 1

Gyldig til 01.10.20

**Norsk
Kennel Klub**
HUNDEEIERNES ORGANISASJON

Innholdsfortegnelse

Innledning	4
Generelt.....	4
Rasens historie; bakgrunn og utvikling.....	4
Overordnet mål for rasen.....	5
Rasens populasjon.....	5
Populasjonsstørrelse.....	5
Gjennomsnittlig kullstørrelse.....	5
Effektiv populasjonsstørrelse	6
Innavlsgrad	7
Bruk av avlsdyr.....	7
Innhenting av avlsmateriale fra andre land.....	9
Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål	9
Prioritering og strategi for å nå målene	9
Helse.....	10
Generell beskrivelse av helsesituasjonen i rasen.....	10
Forekomst av helseproblemer, sykdommer og/eller defekter.....	12
Forekomst av reproduksjonsproblemer.....	14
Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål	14
Prioritering og strategi for å nå målene	14
Mentalitet og bruksegenskaper	15
Jaktprøver, bruksprøver og mentaltester	15
Mentalitet og bruksegenskaper i forhold til rasestandarden	16
Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål	16
Prioritering og strategi for å nå målene	16
Atferd	17
Atferdsproblemer	17
Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål	18
Prioritering og strategi for å nå målene	18
Eksteriør.....	18
Eksteriørbedømmelser.....	18
Overdrevne eksteriørtrekk.....	19
Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål	19
Prioritering og strategi for å nå målene	19

Oppsummering..... 19
Prioritering av viktige kortsiktige og langsiktige mål..... 19
Plan for videre arbeid i klubben..... 20

Innledning

Avlsrådet ved rasekomiteene i Norsk Schnauzer Bouvier Klubb fikk i oppdrag fra Styret å utvikle RAS dokumentet. I forbindelse med utvikling av RAS dokumentet inviterte klubben alle medlemmer og oppdrettere til et seminar om RAS og «Sunn hundeavl». På dette seminaret var NKK's avlskonsulent og veterinær Kristin H. Aukrust invitert til å holde foredrag om temaet. Etter seminaret ble en oppsummering av seminaret skrevet og lagt ut på klubbens hjemmeside, samtidig som et skjema hvor oppdrettere ble oppfordret til å skrive sine synspunkter om riesenschnauzer til RAS-dokumentet, ble sendt ut til alle klubbens oppdrettere. Ras-dokumentet er siden behandlet i styret i Norsk Schnauzer Bouvier Klubb før det er sendt til NKK.

Riesenschnauzer salt/pepper og riesenschnauzer sort er beskrevet sammen der hvor det ikke er spesifisert separat beskrivelse.

Generelt

Rasens historie; bakgrunn og utvikling

Riesenschnauzeren er en allsidig, robust rase som opp gjennom sin relativt korte historie, i tillegg til å være en aktiv familiehund, har vært brukt på mange ulike områder. Den er leken, glad og sterk, og alltid klar til innsats i arbeid og oppgaver. Riesenschnauzeren skal være en tettbygd hund, med kvadratisk kropp. Til tross for sitt barske utseende skal den være edel og under ingen omstendigheter grov. Det er særlig hodet som kjennetegner rasen, med rikelig skjegg og bryn og med mørke ovale øyne som gir et skarpt og vaktsomt uttrykk.

Det er endel usikkerhet rundt rasens opphav. De første beskrivelsene av denne store varianten av schnauzeren kan spores så langt tilbake som i 1832, fra kveg – og grisefarmer i det Bayerske høylandet i Tyskland og man mener at det var bøndene og kveghandlere her, som skapte opphavet til rasen. Gjetere trengte, før jernbanen for alvor tok over, en hund som kunne jobbe selvstendig og vokte dyr og gård. Riesenschnauzeren fungerte også utmerket som rottejeger og ble mye brukt som vakthund for slakterier og bryggerier.

Kynologer og forskere har ment at riesenschnauzeren er et resultat av krysninger mellom den opprinnelige schnauzeren (standard schnauzer / mellomschnauzer), lokale buskapsdrivende hunder og bouvier des Flandres, men også andre raser kan ha inngått. En av Tysklands store kynologer Jos. Berta, som også var grunnlegger av den tyske Pinscher-Schnauzer Klubb, mente at den belgiske bouvieren ikke kan ha vært blandet inn. Han viste til at riesenschnauzeren ble vist på en utstilling i München allerede i 1909, på et tidspunkt da ingen av de sør-tyske oppdretterne så mye som kjente navnet på bouvier. Mest sannsynlig har sort grand danois vært en av rasene som har vært brukt. Man regner med at det ble mer systematikk i avlsarbeidet på slutten av 1800-tallet i området Württemberg i Tyskland, der hundene som sagt ble brukt som stall- og gårdshunder.

Under begge verdenskrigene ble rasen brukt som tjenestehund av politi og militæret.

Etter første verdenskrig var rasen i dårlig forfatning og det var få eksemplarer igjen. Etter det man kjenner til, tok C. Clalaminus som eide kennelen Kinzigtal, på seg ansvaret og avlet frem en ny livskraftig stamme av hunder, basert på de eksemplarer man hadde tilgjengelig. Det man ville oppnå gjennom å avle fram riesenschnauzeren, var en stor, respektgivende,

robust hund, med smidighet, fart og et hårlag som gjorde at den kunne være ute i mange slags vær, beskyttet mot kulde, regn og varme. Dens oppgaver var i første rekke å følge sin husbonde i det daglige arbeidet, vokte gård og eiendom og også drive tyngre buskap, blant annet til slakteriene. Riesenschnauzeren var en vakthund eller gårdshund hvor man ikke ønsket for mye jaktinstinkt, fordi den skulle holde seg på gården.

Under 2. verdenskrig ble Riesenschnauzeren brukt som patruljehund på den tyske jernbanen. Rasen ble som sagt første gang vist på en utstilling i 1909 i Tyskland, da under navnet Münchenschnauzer. Den ble anerkjent som egen rase i 1923 og det ble da angitt at riesen skal være «en mest mulig nøyaktig og vesentlig forstørret kopi av mellomschnauzeren». Den fikk offisiell anerkjennelse som brukshund i 1925. Ved riksturneringen i Berlin i 1936, vant en svart riesen, Peter von Grünheide, 4 gullmedaljer og la den samlede brukshundelite bak seg. Også med hensyn til eksteriør var rasen på dette tidspunkt i stadig framgang. Riesenschnauzer finnes i to varianter som registreres hver for seg, sort og salt/pepper. Utover fargen på pelsen er rasene generelt sett like både av utseende, gemytt og egenskaper.

Den første sorte riesenschnauzer kom til Norge på 1930 tallet.

Det første salt/pepper kullet i Norge ble registrert i 1987.

Riesenschnauzeren er fortsatt i dag velegnet til alle grener av bruksarbeid og ikke minst som en turkamerat i aktive familier. Den krever aktivitet for hjerne og kropp for å være glad og fornøyd med tilværelsen og til glede og nytte for sine omgivelser.

Overordnet mål for rasen

Å ivareta og forvalte rasen helhetlig. Utvikle dens allsidige, selvstendige og stolte karakter innenfor rasestandarden på en måte som fremmer fysisk og mental sunnhet, arbeidslyst og glede. Dette skal gjelde både i relasjon til ulike bruksegenskaper på alle nivå og for den godt fungerende riesenschnauzeren som familiehund i vårt samfunn.

Rasens populasjon

Populasjonsstørrelse – Gjennomsnittlig kullstørrelse

Riesenschnauzer sort

Den sorte varianten av riesenschnauzeren er i relasjon til mange andre hunderaser i Norge, ingen tallmessig stor rase. I løpet av perioden 10 års-perioden 2004 – 2013 har det vært født 1143 valper i Norge. I første halvdel av denne 10-årsperioden var antall kull og antall fødte valper relativt stabil. Dette endret seg noe i siste halvdel av 10-året, hvor populasjonen har hatt en tydelig nedgang av kull og antall valper. Det har i samme periode vært importert ca.107 hunder, som ikke er tatt med i statistikken. Gjennomsnittlig kullstørrelse har vært relativt stabil i perioden, men også her har det vært noen divergenser i siste halvdel. Se Tabell 1.

Tabell 1 Riesenschnauzer sort

Registreringsår	Registreringstall antall valper	Antall kull	Gjennomsnittlig kullstørrelse
2004	103	16	6,44
2005	134	21	6,38
2006	139	20	6,95
2007	134	22	6,09
2008	132	17	7,76
2009	133	21	6,33
2010	94	11	4,7
2011	114	12	9,5
2012	75	10	7,5
2013	85	11	7,7
SUM – 10 år	1143	170	6,93

Riesenschnauzer salt/pepper

Riesenschnauzer salt/pepper er en svært liten populasjon i Norge. Det har vært registrert 6 kull med til sammen 43 valper gjennom denne 10-årsperioden. Gjennomsnittlig kullstørrelse sier ikke så mye om rasen med en så liten populasjon, men anskueliggjøres likevel i Tabell 2.

Tabell 2 Riesenschnauzer salt/pepper

Registreringsår	Registreringstall antall valper	Antall kull	Gjennomsnittlig kullstørrelse
2004	-	-	-
2005	7	1	7
2006	-	-	-
2007	18	3	6
2008	7	1	7
2009	-	-	-
2010	11	1	11
2011	-	-	-
2012	-	-	-
2013	-	-	-
SUM – 10 år	43	6	7,1

Et lite antall norskoppdrettede riesenschnauzere av begge fargevarianter blir eksportert, spesielt til våre naboland.

Effektiv populasjonsstørrelse

Det finnes ingen beregninger eller statistikk over effektiv populasjonsstørrelse for variantene av riesenschnauzer. Det må være en målsetting for klubben å arbeide med utvikling av en oversikt over dette tema i framtiden.

Innavlsgrad

På tross av at riesenschnauzer sort er en relativt liten rase i antall, er situasjonen vedrørende innavl i populasjonen relativt lav. Gjennomsnittet ligger godt under NKK's anbefalte grense. Det har vært en stabil situasjon gjennom hele 5 årsperioden. Også stikk-kontroller av tidligere år viser det samme. Se tabellene 3 og 3a.

For riesenschnauzer salt og pepper er situasjonen noe annerledes. Populasjonen er svært liten og den høyere innavlsgraden her har sin årsak i at to kull fra samme oppdretter, registrert i hhv. 2005 og 2007, hadde en innavlsgrad på over 16 %. Kull senere enn disse, har hatt en innavlsgrad godt under anbefalt nivå. Se tabellene 3 og 3a.

Tabell 3 Gjennomsnittlig innavlsgrad – begge fargevarianter

Registreringsår	Gj. snittlig innavlsgrad, 5 år Riesenschnauzer sort		Gj. snittlig innavlsgrad, 10 år Riesenschnauzer salt/pepper	
	Ant.kull		Ant.kull	
2004		-		-
2005		-	1	16,797
2006		-		-
2007		-	3	7,676
2008		-	1	4,668
2009	133	1,322		-
2010	94	2,227	1	0
2011	114	1,292		-
2012	75	0,678		-
2013	85	1,005		-

Tabell 3 a

Riesenschnauzer sort – gjennomsnittlig innavlsgrad 2009 – 2013 (5år)	1,205
Riesenschnauzer s/p – gjennomsnittlig innavlsgrad 2004 – 2013 (10 år)	7,415

Bruk av avlsdyr

Det er vanskelig å gi noe helt eksakt bilde på bruken av avlsdyr, fordi sammenstilling av ulike registreringskilder i NKK's materiale i dag, ikke gir et likelydende bilde. Likevel kan vi se hovedtendenser i tallmaterialet som viser oss at det er en sunn retning i bruken av avlsdyr i denne rasen. Mens det på grunn av den svært lille populasjonsstørrelsen for salt/pepper er umulig å holde seg innenfor den anbefalte grensen for matadoravl, er det ingen tendenser til matadoravl innen varianten av riesenschnauzer sort.

Riesenschnauzer sort

Hanner

Tre hannhunder, to importør og en eid i Danmark, er i 10 årsperioden (2004 – 2013) brukt mer enn andre, Pleskov's Black Emac (imp), Gloris Unconditional Love (danskeiet) og Pectus Ingo (imp).

NKK's statistikk viser:

Pleskov's Black Emac -	4 kull med tilsammen 30 norskfødte avkom
Gloris Unconditional Love -	4 kull med til sammen 27 norskfødte avkom
Pectus Ingo -	3 kull med til sammen 26 norskfødte avkom

I tillegg har tre andre hannhunder, to norske og en import, mer enn 20 norskfødte avkom. NKK's statistikk er mangelfull her, men beregningene som er mulig å gjøre, viser at alle ligger under grensen for det som regnes som matadoravl. (5 % av antallet valper i en 5-års periode)

Tisper

Av tispene er det en, norskoppdrettet, som har flere avkom enn andre.

NKK's statistikk viser:

Yapyard's Don't Stop -	4 kull med til sammen 29 avkom
------------------------	--------------------------------

I tillegg har fem tisper, to norske og tre importør, 21-22 avkom hver.

Her viser også beregningene at alle ligger under grensen for det som regnes som matadoravl.

Klubben har ikke ennå utarbeidet en statistikk/ oversikt over hvor mange av avkommene som har gått videre i avl.

Riesenschnauzer salt/pepper

Som vist i tabell 2 og 3, er det født 6 kull med riesenschnauzer salt/pepper i perioden 2004 – 2013. Ingen av avlsdyrene i denne populasjonen i dette tidsrommet er norskfødte.

Hanner

Fire hanner, alle importør, er brukt i disse kullene.

NKK's statistikk viser:

Silver Jewellery Columbus -	2 kull med til sammen 16 avkom
Gloris Centurion -	2 kull med til sammen 9 avkom
Gloris Back-Breaker -	1 kull med 7 avkom
Mottled's Outstanding Ozzy	1 kull med 11 avkom

I en så liten populasjon blir det umulig å holde seg under beregningene for matadoravl. Dersom dette skulle vært en realitet, skulle f.eks. Silver Jewellery Columbus hatt 2,15 avkom i perioden.

Tisper

Fem tisper, alle importør, er brukt på de samme kullene.

NKK's statistikk viser:

Soborsvari Szerena -	2 kull med til sammen 16 avkom
Rillaton Winrik Phara -	1 kull med 6 avkom
Astronauts Arctic Angel -	1 kull med 3 avkom
Rillaton Winrik Phidias -	1 kull med 7 avkom
Winriks Shosta -	1 kull med 11 avkom

Alle tall kan finnes på NKK DogWeb Statistikk.

Innhenting av avlsmateriale fra andre land

Det finnes mange norske riesenschnauzer-oppdrettere som har godt samarbeid med oppdrettere i andre land. Land som spesielt kan nevnes er Sverige, Danmark, Tyskland og flere av landene i Øst-Europa. Både tisper og hannhunder har blitt hentet inn til Norge og benyttet i avl. Norske oppdrettere har også reist ut med sine tisper og benyttet hannhunder i andre land. Som vist over, er de av hannhundene som har flest avkom i Norge, importer. Med økende import er det viktig å, så godt som mulig, sette seg inn i helsesituasjonen i linjene som benyttes.

Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål

Ulike oppdrettere velger å fokusere på ulike egenskaper hos rasen. Dette kan fungere positivt for rasen sett under ett, men dersom et fokus på helhet ikke blir ivaretatt, kan det føre til en deling av rasen slik vi kan registrere hos f.eks. labrador / «jaktlabrador». Det er ikke ønskelig at det samme skjer med riesenschnauzer i Norge, slik at vi f.eks. får riesenschnauzer / «bruks-riesen» (gjelder begge rasevarianter).

- Fokusere helhetlig på alle rasetyperiske elementer (helse, mentalitet, bruksegenskaper og eksteriør) i avlen.
- Øke andelen mentaltestede avlsdyr

Det er en god trend hos norske oppdrettere med hensyn til å unngå matadoravl. I tillegg til å drive fornuftige valg av norske avlsdyr som øker genmangfoldet, har små raser som riesenschnauzer behov for supplement til genmaterialet ved bruk av importerte og utenlandsk eide hunder i avl.

- Fortsette med og styrke det gode samarbeidet over landegrensene.
- Fortsette den gode trenden i avlsarbeidet ved allsidig valg av avlsdyr som støtter opp under klubbens overordnede mål.

For å opprettholde riesenschnauzer salt/pepper i Norge, er det nødvendig å øke populasjonen gjennom å benytte flere av hundene i avl fremfor å benytte de samme hundene på flere kull.

- Raseklubben jobber for å få flere oppdrettere av rasevarianten s/p.

Prioritering og strategi for å nå målene

Raseklubben har ulike sider ved avl som tema gjennom skoling– foredrag – seminarer minst en gang i året.

Klubben ønsker å legge til rette for og oppfordre til at flere gjennomfører Mentalbeskrivelse på sine avlsdyr og avkom for å kunne gi et større bilde av rasen i forhold til mental helse.

Åpenhet

Sørge for at klubben har et velfungerende avlsråd, som er kunnskapsrikt og samarbeidsvillig, slik at de kan fungere som et enhetlig rådgivende organ for klubbens medlemmer angående retningslinjer og vedtekter om avl og oppdrett.

Helse

Generell beskrivelse av helsesituasjonen i rasen

Norsk Schnauzer Bouvier Klubb gjennomførte i 2011 helseundersøkelse blandt klubbens medlemmer i samarbeid med Frode Lingås ved Norges Veterinærhøyskole. Denne undersøkelsen kunne vært et svært viktig verktøy for arbeidet med RAS og klubbens raser. Desverre var svarprosenten blandt medlemmene med Riesenschnauzer svært lav og derfor må resultatene av undersøkelsen ses på med stor forsiktighet. Det kan på ingen måte trekkes pålitelige slutninger basert på undersøkelsen alene. Svarene kan derimot gi oss en indikasjon på helsetilstanden til rasen i dag. Undersøkelse viser at over 90 % av eierne av riesenschnauzer som svarte på undersøkelsen er godt eller meget godt fornøyd med hundens helse. Undersøkelsen avdekker ingen spesielt alvorlige helseproblemer, men ga en liten pekepinn og bekreftelse på sykdommer og problemer som allerede er rapportert hos rasen.

Helseundersøkelser som gjøres via Norsk Kennel Klub's screeningprogrammer er røntgenundersøkelser for hofteladds HD- og albuleddsdysplasi AD og øyelysningsundersøkelser. Undersøkelsene gjøres uavhengig av kliniske symptomer og målet er at flest mulig av hundene fra rasene som deltar i slike undersøkelser, blir kontrollert. Resultatene av disse undersøkelsene avleses og registreres sentralt hos NKK. Resultatene er offisielle og tilgjengelige via NKKs database DogWeb.

Utover registrering av HD-, AD-røntgen-resultater og øyelysningsundersøkelser som gjøres sentralt hos NKK, er helsesituasjonen for rasen er noe uoversiktlig. Det finnes ikke registre eller jevnlig undersøkelser som viser forekomst av ulike sykdommer. Raseklubben er avhengig av å få rapporter om helsestatus av oppdretterne eller direkte fra den enkelte eier, og dette fordrer åpenhet.

Forekomst av helseproblemer, sykdommer og/eller defekter

Skjelettet

I den undersøkte 10 års-perioden har 36,9 % av riesenschnauzer sort blitt HD røntget. Dette er et for lavt nivå. Av de hundene som er blitt røntget, er det 77 % som er HD-frie. Gjennom perioden har prosenten variert noe. Se tabell 4.

Riesenschnauzer salt/pepper har hatt utfordringer med HD og har en noe lavere % HD-frie individer, 60 % i 10-årsperioden. Dette har sannsynligvis sin årsak i den svært lave populasjonen og mindre tilgang på genmateriale enn i større populasjoner. Se tabell 5

I 1991 står det i boka «Hund, avl og helse» fra Smådyrpraktiserende veterinærers forening, at HD har lite utbredelse på rasen. 36 % av riesenschnauzer sort ble røntget det året og 98,5 % var HD-frie, så det kan se ut som om det har skjedd en økning i andelen hunder med HD over tid.

Det er en relativt liten prosent av hundene som blir AD-røntget, men av de som blir røntget er det en høy prosent som er AD-frie. Det er grunn til å tro at dette er representativt for tilstanden når det gjelder albueleddsartrose hos variantene av riesenschnauzer. Se tabell 6.

Situasjonen er uoversiktlig når det gjelder andre skjelettlidelser som for eksempel spondylose og osteochondrose. Dette var heller ikke tema i helseundersøkelsen fra 2011. For å få oversikt her er raseklubben også avhengig av oppdretterne og eiernes opplysninger.

Tabell 4 HD statistikk over 10 år – Riesenschnauzer sort

Årstall	Antall avkommer	Antall røntget	Antall HD frie	Antall HD svak grad	Antall HD middels gr	Antall HD sterk grad
2004	103	40 (38,8 %)	33 (82,5 %)	3	4	0
2005	134	55 (41 %)	48 (87,3 %)	6	1	0
2006	139	63 (45,3 %)	44 (69,8 %)	13	6	0
2007	134	56 (41,8 %)	39 (69,6 %)	10	6	1
2008	132	44 (33,3 %)	36 (81,8 %)	4	3	1
2009	133	43 (32,3 %)	36 (83,7 %)	4	3	0
2010	94	42 (44,7 %)	34 (81 %)	2	5	1
2011	114	40 (35 %)	24 (60 %)	10	3	3
2012	75	27 (36 %)	20 (74 %)	4	3	0
2013	85	12 (14 %)	11 (91 %)	1	0	0
Sum	1143	422 (36,9 %)	325 (77 %)			

Tabell 5 HD statistikk over «10 år» – Riesenschnauzer salt/pepper

Årstall	Antall avkom	Antall røntget	Antall HD frie	Antall HD svak grad	Antall HD mid. grad	Antall HD sterk grad
2005	7	1	1	0	0	0
2007	18	7	4	2	1	0

2008	7	0	0	0	0	0
2010	11	7	4	2	1	0
Sum	43	15 (34,9 %)	9 (60 %)			

Tabell 6 AD statistikk over 10 år – riesenschnauzer sort

Årstall	Antall avkom	Antall røntget	Antall AD frie	Antall AD svak grad	Antall AD mid. grad	Antall AD sterk grad
2004	103	10 (9,7 %)	10 (100 %)	0	0	0
2005	134	23 (17,2 %)	23 (100 %)	0	0	0
2006	139	14 (10,1 %)	13 (93 %)	0	1	0
2007	134	22 (16,4 %)	21 (95,5 %)	1	0	0
2008	132	16 (12,12 %)	14 (87,5 %)	1	0	1
2009	133	16 (12 %)	15 (93,8 %)	1	0	0
2010	94	28 (29,8 %)	26 (92,9 %)	1	1	0
2011	114	19 (16,7 %)	18 (94,7 %)	1	0	0
2012	75	12 (16,5 %)	11 (91,7 %)	1	0	0
2013	85	3 (3,5 %)	3 (100 %)	0	0	0
Sum	1143	163 (14,3 %)	154 (94,5 %)			

AD statistikk over 10 år – riesenschnauzer salt/pepper

Av de 43 salt/pepper valpene født i 10-årsperioden, er 3 individer AD-røntget, og alle er AD-frie.

Hud/pels

Allergi er en lidelse som er belastende for hund og eier. Allergi forekommer, men det er vanskelig å si om dette er et problem for rasen. I helseundersøkelsen fra 2011, oppgis det at kun 6,75 % av de som svarte har eller har hatt riesen med kløe, 0,6 % med ørebetennelse og 4,3 % med betente analkjertler. Når det gjelder våteksem var det 9 % i undersøkelsen som har dette.

Nerve- og muskelsystemet

Raseklubben er kjent med at det over tid har vært noen tilfeller av epilepsi hos begge fargevarianter av rasen. Dette er sykdom som er svært belastende for eierne og hundene selv. Dette er også et område man ikke har noen statistikk på og hvor meldinger fra oppdrettere og eiere er eneste mulighet til å få reel kjennskap til situasjonen.

Hjerte-karsystemet

I følge klubbens helseundersøkelse fra 2011 er det ca. 2 % av hundene som har hatt symptomer på hjertesykdom, og det er ingen spesielle diagnoser som peker seg ut.

Fordøyelse

I boka «Hund, avl og helse» fra Smådyrpraktiserende veterinærers forening fra 1991 står det at svikt i bukspyttkjertelen er kjent hos enkelte individer, men svært lite utbredt. Dette vet vi ikke noe eksakt om i dagens situasjon, men et par oppdrettere nevner at dette er noe de mener man må være obs på.

I den ovennevnte boka står det også at tannmangel og bittfeil forekommer, men utbredelsen og betydningen for rasen er angitt som liten. Uten at vi har tall på dette nå, kan man anta at situasjonen er tilnærmet den samme i dag.

Øyesykdommer

Riesenschnauzer som skal brukes i avl skal øyelyses. Vi kan se av statistikken at det ikke er mange hunder som ikke brukes i avl som blir øyelyst. Det er likevel interessant å se at antallet øyelyste hunder er relativt stabilt. Prosenten av øyelyste hunder som er fri for øyesykdommer varierer fra 76,7 % - 85 % over en 5-års periode. De øyelidelser som i hovedsak går igjen, er Katarakt, PHTVL/PHPV Grad 1, PHTVL/PHPV Grad 2-6, og Retinal Dysplasi (RD). Det er også andre øye-sykdommer som er registrert. Se tabell 7.

Tabell 7 Oversikt øyelysing Riesenschnauzer sort 2009 - 2013

Årstall	Antall øyelyste	Antall FRI	% FRI	Sykdommer – antall tilfeller
2009	47	37	78,7 %	PHTVL/PHPV Grad 1 - 2 PHTVL/PHPV Grad 2-6 - 1 Katarakt - 4 Retinal Dysplasi (RD) - 1 Pers.Pupilmembran (PPM) - 2
2010	37	30	81 %	PHTVL/PHPV Grad 2-6 - 1 Katarakt - 4 Retinal Dysplasi (RD) - 2
2011	40	31	77,5 %	PHTVL/PHPV Grad 1 - 4 PHTVL/PHPV Grad 2-6 - 1 Katarakt - 3 Retinal Dysplasi (RD) - 2 Annet - 1
2012	40	34	85 %	PHTVL/PHPV Grad 2-6 - 3 Katarakt - 1 PRA - 1 Pers.Pupilmembran (PPM) - 1
2013	30	23	76,7 %	PHTVL/PHPV Grad 1 - 2 PHTVL/PHPV Grad 2-6 - 1 Katarakt - 3 Retinal Dysplasi (RD) - 1 Distichiasis/Ektopsik Cillier - 1

For riesenschnauzer salt/pepper i perioden 2009 – 2013, var 11 øyelyst, 10 var fri og det var 1. tilfelle av katarakt.

Kreftsykdommer

I følge helseundersøkelsen fra 2011 rapporteres det at ca. 7 % av de som deltok har eller har hatt hundene med kreftsykdommer.

Typer svulster som oppgis er: hudsvulst, jursvulst, eggstokk-kreft, testikkelkreft og svulst på hjernen.

Hormonelle problemer

Hypotyreose (T4) er et hormonelt problem som har vært mye omtalt når det gjelder riesenschnauzer. I 1991 ble det skrevet om rasen, at *Hypotyreose forekommer relativt hyppig. Utbredelsen og betydningen for rasen er angitt som middels*. Vi vet at problemet var utbredt i den svenske bestanden og at de i Sverige har hatt et større testregime. Raseklubben anbefaler testing av avlsdyr, men det finnes ikke noen registrering av resultater. På denne bakgrunn er det vanskelig å vurdere bildet for rasen i dag, men klubben er kjent med at det finnes tilfeller av hypotyreose. Dette bekreftes i helseundersøkelsen fra 2011, hvor 20 eiere oppgir at hunden har hatt en hormonell sykdom og 10 av disse med hypotyreose. Om alle disse var riesenschnauzer er ukjent.

Forekomst av reproduksjonsproblemer

Riesenschnauzere er generelt sett god «fødere» og har lite reproduksjonsproblemer forøvrig. Det er registrert en del små kull, 1-3 valper, som kan være et bilde på problemer med reproduksjon, men dette kan også ha sin årsak i f.eks. paring på feil tidspunkt.

Hos Ca. 7 % av tispene som var beskrevet i helseundersøkelsen, ble det rapportert om livmorbetennelse.

Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål

NSBKs kortsiktige mål er å bedre samarbeidet med oppdretterne angående rasens helsestatus og arbeide for større åpenhet og rapportering om sykdommer og helseproblemer på rasen. Et annet mål er å bestrebe seg på å ha god kjennskap til helsetilstanden til linjer man benytter i avl både fra Norge og utlandet. Øke andelen HD/AD røntgede hunder.

Klubbens langsiktige mål er å ha tilgang på et komplett og velfungerende sykdoms-og dødsregister. Dette vil være et svært verdifullt hjelpemiddel i avlen.

Prioritering og strategi for å nå målene

Dersom klubben skal få en bedre oversikt over helsetilstanden for rasen, er det viktig å hjelpe oppdretterne til å motivere valpekjøpere til å delta i og la sine hunder undersøkes for HD, AD og øyelysning.

Det er gjort kjent at flere helsetilstander og sykdommer som i dag ikke fanges opp gjennom screeningprogrammer hos NKK er observert på rasen, men det er vanskelig å vite i hvor stor grad disse forekommer. Oppdrettere oppfordres derfor til å være obs på disse og bidra til åpenhet og ærlighet rundt dette slik at vi kan unngå at disse blir problemer hos rasen i fremtiden. Disse sykdommene/helsetilstandene er:

- Kreft
- Epilepsi
- Allergier og kløe
- Spondylose

- Klokapselløsning
- Hjertefeil
- Hypotyreose.

For å få en oversikt over et mye omtalt tema, er det ønskelig å legge til rette for hypotyreose-testing av populasjonen et år. – Dette kan også gjøres med andre sykdommer man mener har stor betydning for rasen og som det er viktig å få et bilde av.

Arbeide for økt kompetanse.

Arbeide for at NKK tilrettelegger mulighet for registrering av diagnoser og dødsårsaker. Inntil da vil styret oppfordre oppdrettere og andre medlemmer til å sende inn hundenes journaler eller attester fra veterinær ved hundenes sykdom og død.

Mentalitet og bruksegenskaper

Jaktprøver, bruksprøver og mentaltester

Det er vanskelig å fremholde hva som er realiteten for rasen på dette området per i dag. Det finnes lite tilgjengelig materiale som dokumenterer situasjonen og resultater fra de ulike bruksgrenene hvor riesenschnauzeren og dens eier er aktiv. Dokumentasjon på beskrivelser, tester og prøveresultater er ikke systematisk registrert, og det finnes for få beskrivelser til at dette skal gi et bilde av hvordan det står til med rasens mentale egenskaper/bruksegenskaper i dag. Samtidig er det svært ulike synspunkter hos rasens eiere/oppdrettere om hva som er styrker og svakheter hos rasen og hvordan dette har utviklet seg over tid.

Tilbakemeldinger på arbeidskjemmet som ble sendt ut til klubbens oppdrettere/medlemmer i etterkant av klubbens RAS-seminar, viser at enkelte observerer økende tendens til lydfølsomhet og sosiale redsler. Det nevnes også bekymring for en tendens til manglende jaktlyst, bytteinteresse og dårligere grep enn tidligere. Noen ser også tendenser til at flere hunder trenger hjelp til å fungere i "et normalt miljø" pga nerver. Hundene vil som følge av dette bruke lang tid på avreagering etter situasjoner de opplever som ubehagelige. Instruktører og deltakere på kurs melder om enkelte hunder som ikke er egnet som brukshunder, grunnet manglende arbeidsvilje, konsentrasjon og svak nervekonstitusjon.

Samtidig meldes det også om hunder som er svært gode. Tilbakemeldinger til noen av oppdretterne, fra valpekjøpere som jobber aktivt innen bruks- og redningshund med sine hunder og oppdretternes egne erfaringer generelt, er stabile, trygge hunder som jobber konsentrert og aktivt.

Det er vanskelig å trekke konklusjoner på bakgrunn av dette, men det kan tyde på at det er

A) stor variasjon på den mentale helsen innad i rasen. Mentalitet og egenskaper er svært varierende.

B) stor variasjon i hvordan oppdrettere tolker uttrykket "mental helse" og hvordan en Riesenschnauzer skal være mentalt

Mentalitet og bruksegenskaper i forhold til rasestandarden

Sitat fra rasestandarden FCI: «*Typisk mentalitet er sindig ro, godmodighet og ubestikkelig lojalitet. Rasen har høyt utviklede sansorganer, intelligens, lærevillighet, styrke, utholdenhet og motstandskraft mot sykdom. Dens medfødte evne til å tåle stress og dens selvsikkerhet gjør den til en fremragende familie-, sports-, bruks og tjenestehund.*»

Flere er bekymret for om «populasjonen» er i samsvar med rasestandard i forhold til hardhet. Andre mener at mentalitet og bruksegenskaper balanserer generelt godt med rasestandarden og de krav som stilles til bruks- og tjenestehund. Det vi vet er at rasen har tapt terreng som brukshund og som tjenestehund, basert på antall hunder som er aktive innenfor konkurransemiljø og godkjente tjenestehunder. Folk som skal konkurrere eller ha tjenestehunder velger i større grad enn før andre raser. Flere mener at rasen har blitt mer håndterbar enn før, og det er derfor grunn til å tro at håndterbarhet har gått på bekostning av de drifter og egenskaper som kreves for å nå fram med en tjenestehund eller i konkurranser.

Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål

Skolering og kunnskap om ulike former for tester og hva disse kan gi av informasjon om hunden, er viktig i arbeidet med mentalitet og utvikling av grunnlaget for allsidige bruksegenskaper hos riesenschnauzeren.

Kortsiktig: Skolering av og økt kunnskap hos oppdrettere/eiere. Økt antall mentaltestede riesenschnauzere. På klubbens valpeliste skal det fremgå om avlsdyrene har kjent mental status.

Langsiktig: Økt bruk av riesenschnauzer som brukshund og tjenestehund i ulike grener.

Prioritering og strategi for å nå målene

Det finnes ikke tilstrekkelig dokumentasjon for å kunne uttale seg om rasens mentale helse pr i dag. NSBK må legge til rette for og informere om viktigheten av å bruke mentalbeskrivelser/mentaltester som en del av avlsverktøyet til oppdretterne.

NSBK vil oppmuntre til og legge til rette for skolering gjennom kurs, foredrag og konferanser, med ulike innfallsvinkler til hundens språk, atferd, mentalitet og læring slik at vi får oppdaterte og ennå mer faglig kompetente oppdrettere og eiere.

NSBK vil arbeide for at NKK tar hundens språk, atferd og mentalitet opp som særskilt tema i Oppdretterskolen.

NSBK har opprettet en komité med ansvar for å koordinere og motivere innenfor mentalkunnskap og brukshundarbeid i klubben. De er ansvarlige for å arrangere MH årlig, samt klubbssamling årlig.

Oppdrettere stimulerer sine valpekjøpere til å mentalteste hundene sine, slik at vi kan få en best mulig evaluering av avlsresultatet av klubbens raser. Samt motivere for aktivitet med hund.

NSBK vil arbeide for at registrering av prøveresultater innen de ulike bruksgrenene, beskrivninger (MH/MT) og tester blir registrert i DogWeb i NKK.

Atferd

Riesenschnauzer passer best som brukshund og familiehund for erfarne, aktive mennesker. Rasen regnes som uredd, stødig, selvstendig, pågående og utholdende. Den trenger tydelige, rettfærdige rammer, rikelig med mosjon og utfordringer for å trives maksimalt og bli en harmonisk familiehund og en god brukshund. Riesenschnauzeren elsker å jobbe, er løsningsorientert og lettlært med riktig bruk av positiv forsterkning. Riesenschnauzer egner seg utmerket til alle former for hundesport.

Rasen har et naturlig vokterinstinkt og noen kan være reserverte ovenfor fremmede. En riesenschnauzer skal la seg lett sosialisere, og hvis man tar den med over alt og lar den møte mennesker i ulike situasjoner som valp, vil den fremstå som en sosial, trivelig og glad hund, som gjerne hilser på alle mennesker med en ivrig og høyt logrende hale. Riesenschnauzeren har over år utviklet seg til å bli en mer håndterbar hund for flere enn den var tidligere. Dette kan muligens også skyldes at metodene for oppdragelse og læring har endret seg fra tidligere å bestå av mye positiv straff til i dag i mye større grad å samarbeide med hunden. Men som tidligere nevnt kan dette også ha gått på bekostning av de drifter og egenskaper som er nødvendig for tjenestehunder og konkurransehunder.

Atferdsproblemer

Over 90% av de spurte i Helse- og atferdsundersøkelsen i 2011 sier de er meget godt eller godt fornøyd med hundens generelle atferd.

Likevel er det nyttig å trekke fram noen elementer som belyser enkelte typer av atferd.

Ca 11% av hundene har hatt episoder der de sloss når de er løse "av og til" til "ofte" med hunder av samme kjønn.

Ca 23% av hundene kan vise aggressive signaler ("av og til" til ofte) mot andre hunder av samme kjønn når de går i bånd. Sammenholdt med opplysningen om at endel hannhunder kastreres med hovedbegrunnelse "atferd" kan det tyde på at det er en del enkeltindivider som har et aggresjonsproblem.

En del hunder kan ha en tendens til å knurre på fremmede voksne (Ca 9 %). Knurring mot fremmede barn er en del lavere. Ca 4 % har glefset/nappet etter fremmede voksne, mens forekomsten av hunder som har bitt er rundt 1 %.

81 % er mer eller mindre uberørt av smell/skudd, mens 10.13 % reagerer moderat.

75,6 % reagerer lite eller ingen ting på fyrverkeri, mens 9,4 % reagerer moderat på dette.

Rundt 25 % av hundene bjeffer ofte på fremmede voksne.

Jaktatferden hos riesenschnauzer er beskrevet som relativt høy når det gjelder dyr som rådyr og katt;

Rådyr 19,7 % (alltid og ofte) og 22 % (av og til),
Katt 48,4 % (alltid og ofte) og ca. 19 % (av og til)

På barn som løper/leker er tallene 10,2 % (alltid og ofte) og 9,6 % (av og til)

Tilnærmet 60 % av Riesenschnauzerne i undersøkelsen har høy bærelyst.

Tegn til stress sees sjelden. Ca 4,5 % viser dette alltid og ofte .

Mens det er en tydelig høy evne til avreagering, etter stress 91,7 % og etter lek 90,4 %.

Tallene i denne delen av undersøkelsen viser at populasjonen er svært rasetyrisk. Det er likevel elementer det kan være lurt å gripe fatt i og styre i en mer fornuftig retning / gjøre noe med, som f.eks. jaktatferd overfor barn, knurring og bjeffing på fremmede voksne. Det er viktig å skille på ønsket og uønsket vokting. Flere melder om vokting og varsling utover det som er ønskelig hos rasen.

Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål

NSBK streber etter å legge til rette for å bevare den familieglade, åpne, uredde og selvsikre riesenschnauzeren som kan brukes til alt av aktiviteter med hund i alle miljøer uten å være berørt. En hund som kan brukes som tjenestehund og samtidig leve som en familiehund. Det er en viktig balanse mellom skarphet og mot som kan være avgjørende om en hund vil passe inn i dagens samfunn, og samtidig beholde egenskaper som er rasetyriske.

Prioritering og strategi for å nå målene

Kun avle på mentalt friske og sunne hunder. Spre informasjon til valpekjøpere og andre interesserte om rasens egenskaper og behov for stimulans fysisk og psykisk. Øke kunnskap hos oppdrettere om mentalitet, atferd og arvbarhet. Tilrettelegge for mentaltesting av klubbens raser, både avlsdyr og hele kull.

Eksteriør

Eksteriørbedømmelser

Antallet hunder som deltar på utstilling er pr i dag dessverre få. Det har de siste årene vært en markant nedgang i antall utstillinger hvor riesenschnauzer deltar og en tydelig tilbakegang i antall hunder som stilles ut.

Mange hunder er rasetyriske i forhold til rasestandarden når det gjelder størrelse. Det hevdes at det har vært en bedring på dette området da hundene for en tid tilbake var store, både på sort og salt/pepper. Noen mener det også har begynt å tendere andre veien, ved at det ofte dukker opp flere og flere tisper som ligger i nedre del av det som er innenfor rasestandard.

Å få fram et rasetyrisk eksteriør med god benstamme og god kroppssubstans, kan ha gått noe på bekostning av hardheten i pelsen da det dessverre er mye myke pels i populasjonen, Det har en periode vært noe dårlig forbryst på en del hunder med fremskutte skuldre, tendens til litt lite fylde i brystkasse og for steile i vinkler både foran og bak, men generelt sett har vi i Norge mange pene rasetyriske riesenschnauzere av begge fargevarianter. Dette gjenspeiler at oppdretterne er flinke til å avle frem kvalitativt gode hunder.

Overdrevne eksteriørtrekk

Sammenlignet med mange andre raser ser vi svært lite overdrevne eksteriørtrekk hos riesenschnauzer, og få eller ingen av disse går på bekostning av hundens helse. Men for å kunne fungere optimalt som tjenestehund/konkuransehund over mange år er det viktig med riktig konstruksjon og det er noen trekk som derfor ikke er ønskelig:

- Overdrevne mengder myk pels (gir ikke hunden den optimale beskyttelsen mot vær slik den strie pelsen gjør)
- Hasetranghet
- Lang kropp
- Lite vinkler foran og bak
- Fremskutte skuldre
- Grunn brystkorg

Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål

Strebe etter at avlen skal opprettholde individer som er så nært rasens standard som mulig. Sunnhet og et godt fungerende eksteriør er den nødvendige rammen for hvordan hunden skal fungere i alle andre sammenhenger. Dette får vi mål på og bedømt i utstillinger hvor kvalifiserte dommere gjør vurderinger og gir kritikker. Klubben må legge til rette for og jobbe for å motivere flere til å stille ut sine hunder.

Prioritering og strategi for å nå målene

Øke kunnskapen om viktigheten av et godt rasetypisk eksteriør ved å oppfordre til å delta på kynologikurs.

Jobbe for at oppdrettere stimulerer sine valpekjøpere til å stille ut hundene sine, slik at vi kan få en best mulig evaluering av avlsresultatet av klubbens raser. Satse enda mer på klubbens spesialutstillinger der vi har mulighet til å invitere dommere som er spesialister på rasene våre.

Arrangere dommerseminarer for å kunne aktualisere og informere dommerstanden om eventuelle forhold som klubbens avlsråd/styre ønsker å sette fokus på.

Oppsummering

Prioritering av viktige kortsiktige og langsiktige mål

Frode Lingaas skriver i sin oppsummering av Helse- og atferdsundersøkelsen fra 2011: *Klubben har nå fått en god oversikt over forekomsten av en del helse og atferds-utfordringer i rasene. Hvis de som har svart er representative for rasen ser det ut som hundene stort sett har en god helse og atferd. Helseundersøkelsen vil sammen med generell kunnskap om rasen og opplysninger fra hundeeiere og ansvarlige oppdrettere gi en god oversikt over situasjonen.*

I arbeid med forvaltning, avl, utvikling og bruk av riesenschnauzer-variantene, har klubben og oppdretterne et ansvar for ikke å endre rasen etter spesielle interesser og behov den enkelte har i arbeidet med hund. Raseklubben og oppdretterne har et ansvar for å kjenne rasens historie og egenskaper godt og gjøre seg nytte av og trekke fram det potensialet som ligger i våre flotte rasevarianter, og det de har å by oss. Kunnskap, kompetanse, helhet og åpenhet er nøkkelen til godt avlsarbeid til rasens beste.

Plan for videre arbeid i klubben

Informere klubbens medlemmer via medlemsblad og nettsider om aktuelle temaer.
Tilrettelegge for kurs, foredrag og seminarer for klubbens medlemmer.

Det er ønskelig at det i arbeidet videre med RAS skal konkretiseres mål for økt andel røntgede hunder samt mentaltestede hunder.

